

פרשת יתרו

אומה של מנהיגים

פרשת יתרו משלבת שני אירועים מרכזיים: עצתו של יתרו למשה בניהול העם ומעמד הר סיני. יתרו, כהן מדיון, מציע למשה **להאציל סמכויות ולהעניק לעם אפשרות לקחת חלק בהנהגה**. הוא ממליץ למנות מנהיגים בדרגות שונות: שרי אלפים, מאות, חמישים ועשרות. מטרת ההצעה היא להפחית את הנטל ממשה ולאפשר שותפות רחבה בקבלת ההחלטות, מתוך עקרון ש"אין טוב להיות לבד". מדובר בשינוי דרמטי במפת הסמכויות. על פי הצעת יתרו, מתוך כל אלף ישראלים יהיו 131 מנהיגים, מאחד מכל שמונה גברים מצופה שייטול על עצמו תפקיד מנהיגותי כזה או אחר. **יתרו מדגיש כי הנהגה משותפת מחזקת את תחושת האחריות הקולקטיבית ומסייעת לניהול יעיל של העם.**

מעמד הר סיני מציב אירוע שונה לחלוטין באופיו, שבו ה' כורת ברית עם בני ישראל ונותן להם את עשרת הדיברות – קוד מוסרי עולמי. באירוע זה מכונן עם ישראל כ"עם סגולה" ו"ממלכת כהנים וגוי קדוש".

יתרו היה כהן מדיון. בעולם העתיק כהונה לא הייתה עניין יוצא

המשך אומה של מנהיגים

מנהיגות בפרשה
הרב זקס

דופן. לכל אומה היו כוהנים ואנשי קודש. המיוחד בישראל הוא שכל יחיד באומה זו נועד להיות כהן; כל אזרח מאזרחיה נקרא להיות קדוש. מעמד זה מייחד את עם ישראל בכך שכל פרט בעם נדרש לשאת באחריות מוסרית וקדושה אישית.

המכנה המשותף לשני האירועים הוא רעיון הביזור והשתתפות קולקטיבית, בין אם בהנהגה ובין אם בקדושה. בעוד יתרו מביא חוכמה אוניברסלית לניהול מעשי, הברית בסיני מציבה ערכים מוסריים נצחיים. כך, הפרשה משלבת חוכמת עמים עם חזון א-לוהי, במטרה ליצור מנהיגות המבוססת על ערכים ועל מבנה יעיל.

השילוב הזה מדגיש את חשיבות ההנהגה המוסרית, האחריות ההדדית והקשר לערכים עליונים בבניית אומה חזקה וראויה.

מעובד מתוך האתר של הרב זקס וספריו השונים
לקריאה בהרחבה סרקו את הברקוד

מנהיגות - מודל לחקוי

מערכת כוהנים

רעיון "ממלכת כוהנים" מעורר שאלה: כיצד ניתן לטעון שכל העם הוא כוהנים, כאשר הכהונה מוגבלת לצאצאי אהרן? פרשני המקרא מציעים פירושים שונים: רש"י ורשב"ם רואים את המילה "כוהנים" כמנהיגים, בעוד הרמב"ן ואבן עזרא מפרשים אותה כמשרתים.

למעשה, שני הפירושים משלימים זה את זה: **כל בני ישראל נקראו להיות מנהיגים-משרתים, לקחת אחריות לא רק על עצמם אלא על המצב המוסרי-רוחני של האומה כולה.** זהו ביטוי לעיקרון "כל ישראל ערבים זה בזה", המלמד על דמוקרטיזציה עמוקה של רעיון המנהיגות.

הקושי להנהיג את היהודים נובע מאופיים כ"אומה של מנהיגים". חיים ויצמן תיאר זאת באומרו, "אני נשיא של מיליון נשיאים". אמנם קשה להנהיג אומה כזו, אך בזכות גישה זו היהודים הותירו חותם אדיר על האנושות, מעל ומעבר לגודלם היחסי באוכלוסיית העולם.

להיות יהודי משמעו להיקרא אל ההגה.

לא טוב להנהיג לבד!

יתרו מבקר את משה ומציע פתרון לניהול נטל ההנהגה: האצלת סמכויות. הוא מציין "לא טוב הִדְבֵּר אֲנִי אֶתְּהָ עֲשֵׂה" (שמות יח, יז). בכל התורה כולה מופיע הביטוי "לא טוב" רק פעמיים. כאן, ובסיפור בריאת האישה, כאשר א-לוהים אומר "לא טוב הִיֹּת הָאָדָם לְבַדּוֹ" (בראשית ב, יח). **לא טוב לחיות לבד. לא טוב להנהיג לבד. לא טוב – וגם אי אפשר.** יתרו מציע האצלת סמכויות: יתרו מציע מבנה מנהיגותי של שרי אלפים, מאות, חמישים ועשרות, שיחלקו את האחריות לפי רמות חשיבות. מבנה המדגים שיתוף פעולה וביזור סמכויות לטובת ההנהגה והעם.

עקרונות
במנהיגות

איך אפשר להיות מונהגים ומנהיגים גם יחד?

באיזה אופן אתם נענים לקריאה
להיות מנהיגים?

עקרונות במנהיגות - הרב יונתן זקס | אומה של מנהיגים

עקרונות בחינוך

• **אחריות, שותפות וערבות הדדית**

צוותי חינוך:

- **דמוקרטיזציה של המנהיגות:** כיצד ניתן להעצים את חברי הצוות החינוכי כך שירגישו שותפים במנהיגות הבית ספרית?
- **האצלה:** אילו כלים ניתן להעניק לצוות כדי שיוכלו להאציל סמכויות באופן שמקדם את תחושת השייכות של כל תלמיד?
- **חזון והשראה:** מהי הדרך הטובה ביותר להעביר מסר שכל תלמיד הוא מנהיג פוטנציאלי בקהילתו?

תלמידים:

- **שותפות בקהילה:** מה אתם יכולים לעשות כדי להפוך למנהיגים בקבוצה שלכם?
- **אחריות:** כיצד ניתן לפתח תחושת אחריות הדדית בקהילה שלנו?
- **כבוד הפרט:** למה חשוב שכל אחד מכם יתרום לקבוצה בדרכו הייחודית?

